

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาดีอาญาผ่านการประชุมทางจอภาพ¹

กอบแก้ว แสนโย²

ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราอยู่ตลอดเวลา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ทุกคนหันหน้าเข้าหาเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ทำให้กฎหมายต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างทันทั่วถึง โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้นสามารถลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา และมีความรวดเร็ว ขณะเดียวกันนั้นศาลได้พยายามที่จะนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยได้มีการกำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น ศาลอิเล็กทรอนิกส์ การไกล่เกลี่ยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ การผัดฟ้อง/ฝากขังในลักษณะการประชุมทางจอภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่มีผลต่อวิถีชีวิตในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดการคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ประชากรส่วนใหญ่ต่างมีอุปกรณ์หรือเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือ “อินเทอร์เน็ต” ที่ทำให้การติดต่อสื่อสารนั้นสะดวกรวดเร็วและเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก

ปัจจุบันศาลยุติธรรมนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาเป็นเครื่องมือช่วยในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นประโยชน์ที่ประชาชนพึงจะได้รับในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญรองรับให้เข้าถึงศาลยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็วเป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อให้สอดคล้องกับการกระทำ ความผิดของประชาชนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปัจจุบันศาลยุติธรรมมีปัญหาดील้นศาล จึงต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยพัฒนาระบบงานเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายความเหมาะสมและปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาดีอาญาผ่านการประชุมทางจอภาพ พบว่ายังมีปัญหาหลายประการ ดังนั้น ตามมาตรา 230/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 ไม่มีการ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาดีอาญาผ่านการประชุมทางจอภาพ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักติกง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จริงเกียรติ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา

กำหนดประเภทของคดีในการสืบพยานบุคคลในคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานของต่างประเทศ ให้สืบพยานโดยวิธีดังกล่าวในบางประเทศคือนั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพ การพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนของการสืบพยานได้มีการเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ การสืบพยานในลักษณะ การประชุมทางจอภาพ หมายถึง การสืบพยานผ่านระบบสื่อสารทางไกลผ่านทางจอภาพโดยเป็นเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมที่สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนทั้งภาพและเสียงของผู้ที่อยู่ต่างสถานที่กันในเวลาเดียวกัน โดยมีลักษณะเหมือนหนึ่งว่าได้นั่งพูดคุยอยู่เฉพาะหน้า ทั้งนี้ยังเก็บบันทึกภาพเหตุการณ์ทั้งหมดไว้ การพิจารณาพิพากษาคดี โดยการประชุมทางจอภาพจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่ได้นำมาใช้ในการพิจารณาคดีทำให้เห็นว่า ความยุติธรรมทางไกลได้เพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางกฎหมาย โดยสามารถลดค่าใช้จ่าย และความยากลำบากของกระบวนการลงได้

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาผ่านการประชุมทางจอภาพ ตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา พบว่ายังหลายมีปัญหาประการสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือปัญหาการสืบพยานบุคคลผ่านการประชุมทางจอภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคแรก บัญญัติว่า “การพิจารณา และสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” มาตรา 230/1 วรรคแรก บัญญัติว่า “ ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่น หรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ทั้งนี้ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น ตามหลักฐานและวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้” มาตรา 230/1 วรรคสอง บัญญัติว่า “การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 เพื่อให้พยานได้ทราบถึงข้อหาและคำเบิกความของพยานฝ่ายโจทก์ที่กล่าวหาจำเลย จากแนวคิดเรื่อง “สิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยาน” เพื่อให้จำเลยมีโอกาสซักค้านพยานหรือเตรียมหาพยานมาสืบหักล้างพยานโจทก์เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และเป็นการให้โอกาสจำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ แต่การสืบพยานผ่านทางประชุมทางจอภาพ ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐาน และการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล โดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ข้อ 9 และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณา ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2563 ข้อ 14 จำเลยอาจไต่ถามถ้อยคำที่พยานโจทก์เบิกความไม่ชัดเจนและทำให้มีผลต่อการสืบพยานจำเลย อีกทั้งการสืบพยานบุคคลจะต้องมีเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน

และการสืบพยานโดยการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และยังคงความยุติธรรมได้จริงหรือไม่

จากการศึกษา พบว่า การสืบพยานบุคคลในระบบกล่าวหาคือการถามคำถามจึงเปิดโอกาสให้ผู้ความฝ่ายตรงกันข้ามถามคำถามพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงและทำให้ผู้พิพากษาวินิจฉัยคดีนั้นได้อย่างถูกต้องการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานบุคคลศาลเพื่อเป็นการใช้สื่อในระยะไกล โดยพยานอาจอยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่มิได้เผชิญหน้ากัน และเพื่อความสะดวกรวดเร็วโดยพยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความที่ศาล เห็นได้ว่าไม่กระทบต่อกระบวนการเบิกความของพยานบุคคลที่ต้องเบิกความด้วยวาจา และสืบพยานโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย แม้ว่าในความเป็นจริงนั้นพยานและจำเลยอาจจะอยู่คนละที่กันแต่ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวจะทำให้เสมือนว่าบุคคลทั้งหมดอยู่ในที่เดียวกันแม้ว่าบรรยากาศอาจเสียไปบ้าง แต่มีนัยสำคัญในทางพิจารณา ดังนั้นการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้น จึงมิได้มีความแตกต่างกันกับการเบิกความในศาลตามปกติ

ผู้ศึกษาเห็นว่าหากพยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพในศาลอื่นการพิจารณาคดีคงเป็นไปอย่างเที่ยงธรรมและรวดเร็วเพราะโดยสภาพห้องพิจารณาเหมือนกับการสืบพยานในศาลที่พิจารณาคดีนั่นเอง และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและบริเวณโดยรอบศาล แต่สำหรับสถานที่อื่นที่พยานไปเบิกความนั้นไม่ว่าจะเป็นสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นโดยลักษณะอาจไม่สภาพรวมถึงการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยเหมือนกับการพิจารณาคดีในศาล ศาลจึงเป็นไปได้อย่างยากที่จะให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมเหมือนกับการพิจารณาคดีในศาล และเมื่อข้อบังคับประธานศาลฎีกาไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเหมือนดังเช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ไว้อย่างชัดเจนและถ้าปล่อยให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมกับพยานขณะเบิกความโดยบุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลของคดี หรือและศาลไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อจัดการปัญหานั้น เพราะไม่แน่ใจว่ามีอำนาจกระทำหรือไม่ อาจส่งผลให้คำให้การของพยานบิดเบือนไปจากความเป็นจริงหรือไม่ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ญาติหรือพวกของจำเลยจำนวนหลายคนเข้าไปนั่งกดดันพยานขณะเบิกความเพื่อไม่ให้พยานให้การตามความเป็นจริงซึ่งก่อให้เกิดผลในทางที่เป็นโทษแก่จำเลย หรือกรณีการกดดันพยานบริเวณสถานที่เบิกความ หรือการเข้าไปนั่งฟังพยานเบิกความแล้วโทรศัพท์แจ้งให้พยาน คู่ความหรือทนายของจำเลยทราบเพื่อประสงค์จะช่วยจำเลยให้หลุดพ้นจากการต้องรับโทษทางอาญา

ขอเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 โดยบัญญัติกรณีการส่งประเด็นไปสืบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้แทนการมีการแก้ไขกฎหมายตามที่ได้อธิบายไปในข้างต้น คือ การให้ผู้พิพากษาอยู่ในศาลเป็นสักขีพยานและดูแลกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วย

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เพื่อให้ผู้พิพากษา ศาล เดิมได้พิจารณาคดีไปโดยตลอดตามหลักพยานโดยตรง ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการพิจารณาความร้ายแรงแห่งคดีเป็นหลักเหมือนของสหรัฐอเมริกา โดยควรนำมาใช้ในกรณีเป็นคดีที่มีได้มีโทษทางอาญาอย่างร้ายแรง และควรกำหนดประเภทคดีเหมือนของสาธารณรัฐสิงคโปร์

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในประเภทในคดีความผิดความผิดไม่ร้ายแรง มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

ประการที่สอง คือ ปัญหาในการสืบพยานเด็กหรือเยาวชนผ่านการประชุมทางจอภาพ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาความเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 106 บัญญัติว่า “ไม่ว่าเวลาใดก่อนศาลชี้ขาดตัดสินคดี ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นสมควรให้มีอำนาจเรียกจำเลยไปสอบถามเป็นการเฉพาะตัวเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหา และสาเหตุแห่งการกระทำความผิด บุคลิกลักษณะท่าที วาจา และข้อเท็จจริง ตามมาตรา 115 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ทั้งนี้ ให้กระทำในห้องที่เหมาะสมซึ่งมิใช่ห้องพิจารณาคดี โดยอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาสมทบกระทำการแทนได้” มาตรา 108 บัญญัติว่า “การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนและครอบครัวให้กระทำการสืบ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่ (1) จำเลย ที่ปรึกษาทนายความ ของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย (2) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย (3) พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแล้วแต่ศาล จะเห็นสมควร(4) โจทก์ ทนายโจทก์ (5) พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม (6) พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ (7) บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต” บุคคลที่ต้องทำหน้าที่เป็นพยานในการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้นแม้บุคคลนั้นจะเป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถทำหน้าที่ของพยานบุคคลได้ หากถือว่ามิสภาพอ่อนแอไม่สามารถที่จะให้ข้อเท็จจริงกับกระบวนการยุติธรรม การสืบพยาน หรือค้นหาความจริงจากพยานเด็กหรือเยาวชน ได้มีกฎหมายบัญญัติขึ้นเป็นพิเศษในการคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี เพื่อช่วยให้พยานเด็กหรือเยาวชนสามารถให้ข้อเท็จจริงกับกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสมบูรณ์และสามารถคุ้มครองพยานเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในทางปฏิบัติเพื่อให้การค้นหาความจริงจากพยานเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปอย่างสมบูรณ์หรือเห็นว่าพยานเด็กสามารถให้ข้อเท็จจริงได้แท้จริงหรือไม่เพียงใด

ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีหลักการเกี่ยวกับการสืบพยานคดีอาญาในประเทศไทย กรณีพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ตรี ซึ่งกำหนดให้ศาลจัดให้พนักงานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจเป็นผู้ถามพยานเองโดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ หรือให้คู่ความถามค้านหรือถามดิงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และในการเบิก

ความของพยานดังกล่าว ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาด้วย และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ และนอกจากนั้นก่อนการสืบพยาน ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นผลร้ายแก่เด็ก ถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงทำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวน หรือชั้นได้สวนมูลฟ้องต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสื่อภาพและเสียงทำให้การของพยานดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติมถามค้านหรือถามดิงพยานได้ ทั้งนี้เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร และเพื่อให้เป็นไปตามตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กค.ศ.1989 ข้อ 12 (2) ซึ่งกำหนดว่า เด็กจะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสมในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายในโดยทั้งประเทศไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์ต่างมุ่งหวังที่จะคุ้มครองพยาน ที่เป็นเด็ก

เห็นควรแก้ไข โดยให้พยานเด็กหรือเยาวชนควรมาเบิกความที่ศาลหรือสถานที่ที่ศาลเห็นสมควรเท่านั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ไม่ควรให้มีการสืบพยานผ่านการประชุมทางจอภาพของเด็กหรือเยาวชนเพราะการสืบพยานเด็ก ต้องเป็นการลับ

ประการที่สามคือปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานผ่านการประชุมทางจอภาพการบันทึกข้อมูลที่เกิดด้วยระบบคอมพิวเตอร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย คู่ความในคดีอ้างเรื่องความถูกต้องที่แท้จริงของพยานเป็นข้อต่อสู้ในคดีพยานหลักฐานและการนำสืบพยานหลักฐานนั้นควรให้น้ำหนักพยานหลักฐานในการกระทำ ความผิดเพื่อเสนอต่อศาลอาจพบปัญหาว่าจะเชื่อได้อย่างไรว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความครบถ้วน สมบูรณ์ หรืออาจถูกเปลี่ยนแปลงระหว่างกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพยานหลักฐานบางประเภทมีความยุ่งยากในการพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า “ให้บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คืออัยการผู้เสียหายจะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลเชื่อให้ได้ว่าจำเลยมีความผิด โดยจะต้องพิจารณาพยานหลักฐานเช่น การรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นพยานผ่านการประชุมทางจอภาพการรับรองความถูกต้องแท้จริงของการบันทึกข้อมูลที่นำมาเป็นพยานหลักฐาน ความน่าเชื่อถือของระบบคอมพิวเตอร์ และพยานหลักฐานที่อ้าง การให้น้ำหนักกับพยาน การรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 238 บัญญัติให้เฉพาะต้นฉบับของเอกสารเท่านั้นที่จะสามารถนำมารับฟังพยานได้ การรับรองความถูกต้องของพยานหลักฐานจึงมีความสำคัญมาก แต่ยังส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและการชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐานที่บันทึกไว้ หรือข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ได้มาจากฐานเก็บข้อมูลในระบบอินเตอร์เน็ต ซึ่งอาจสร้างความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน แต่ มิได้กำหนดว่าพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานประเภทใด ทั้งมิได้กำหนดวิธีการนำสืบไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์จะรับฟังได้หรือไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายทั่วไปในคดีอาญา กรณีที่ให้ปัญหา ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลนั้น จึงอาจ กล่าวได้ว่ามิใช่สิ่งที่อุปสรรคต่อการ ดำเนินคดีหรือการค้นหาคำความจริงแล้วอย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหามันเนื่องถึงซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไข ต่อไปในประเด็นว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติรองรับในเรื่องพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ที่ ชัดเจนและเป็นระบบ กล่าวคือในระบบพยานหลักฐานของไทยตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ซึ่งนำไปใช้ในวิธีการพิจารณาความอาญาดังนั้น จะเป็นระบบของพยานบุคคล พยานเอกสาร พยาน วัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งมีได้ออกแบบไว้สำหรับพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ หรืออิเล็กทรอนิกส์การที่จะนำมาใช้จึงยังไม่ค่อยเหมาะสมแก่กรณีจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายที่ เกี่ยวกับการ ทำการใช้การเก็บรักษาที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ศึกษาเห็นว่า แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 238 วรรคหนึ่ง ระบุว่า ด้นฉบับ เอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ แต่กรณีที่หาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง หรือพยานบุคคลที่รู้ ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้ ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไม่น่าจะอยู่ในรูปสำเนาหรือต้นฉบับก็ไม่ต้องห้ามมิ ให้รับฟังในคดีอาญา เนื่องจากหาต้นฉบับไม่ได้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ต้องเป็นกรณีใดบ้างจากการศึกษา ทั้งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์มีส่วนที่คล้ายกันบางส่วนและแตกต่างกันตามที่อธิบายมา เห็นว่าควรนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามันแต่ละปัญหา เพื่อหาส่วนที่ดีที่สุดและเหมาะสม กับแต่ละประเทศ เพื่อลดความขัดแย้งและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ของแต่ละประเทศให้เหมาะสมตามกระบวนการยุติธรรม

เห็นว่า ประเทศไทยควรปรับปรุงแก้ไขโดยให้ระบุประเภทพยานหลักฐานให้ชัดเจนไว้ในบทบัญญัติ ความหมายทางกฎหมายหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐาน

เอกสารอ้างอิง

เจ็มซัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551)
 คณิต ฒ นคร, "กรมอัยการ: การปฏิรูปโครงสร้างและระบบงาน," วารสารอัยการ 5,50 (กุมภาพันธ์ 2525).
 ชวลิต โสภณนวด, "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริง คู่พิพาท 28,6 (2524)
 หยุต แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา ศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา (กรุงเทพมหานคร:
 มงคลการพิมพ์, 2505)
 อุดม รัฐอุต, "การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย หลักและข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 ฝรั่งเศส"